

BUCUREȘTI,
10 aprilie 2008

Masa rotundă „Carta europeană
a limbilor regionale sau minoritare“

Ocrotirea patrimoniului cultural comun

Sub egida Guvernului României - Departamentul pentru Relații Interetnice (D.R.I.), la Hotel Marriot, din Capitală, s-a desfășurat, în 10 aprilie a.c., masa rotundă „Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare. Implementare și monitorizare“, eveniment de rezonanță prin participare (înalti funcționari de la Consiliul Europei, lideri ai D.R.I., ai U.D.M.R.) și substanțialitate a comunicărilor, prilejuit de Anul European al Dialogului Intercultural (A.E.D.I.).

Mai întâi - un scurt istoric al Cartei. Încheiată la Strasbourg, la 5 noiembrie 1992, Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare s-a născut din: ● nevoia de stabilire a unor relații mai strânse între statele europene dornice să păstreze și să dezvolte patrimoniul cultural comun ● conștiința importanței de a proteja limbile și minoritățile istorice din Europa, dintre care unele riscă să dispară ● apărarea dreptului imprescriptibil de a folosi aceste limbi în conformitate cu Pactul internațional relativ la drepturile civile și politice ale Națiunilor Unite și spiritul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale a Consiliului Europei ● dorința de a

construi o Europă bazată pe principiile democrației și ale diversității culturale, în cadrul suveranității naționale și integrității teritoriale. Carta garantează: ● recunoașterea acestor limbi ● respectarea ariei geografice în care sunt vorbite ● promovarea lor în cadrul sistemului educațional (învățământul primar, gimnazial, liceal, universitar ca și în școli profesionale) ● facilități de ordin cultural ● posibilitatea de a fi învățate de cei care doresc aceasta, chiar dacă locuiesc în alte zone geografice decât cele în care limbile regionale sau minoritare sunt vorbite curent ● egalitatea între vorbitorii limbilor regionale sau minoritare și restul populației ● organizarea de cursuri pentru adulți sau de educație permanentă ● pregătirea cadrelor didactice ● folosirea limbilor regionale sau minoritare în cadrul administrației regionale sau locale ● încurajarea creării, cel puțin, a unei stații de radio și a unui canal de televiziune în limbile regionale sau minoritare ● folosirea limbilor regionale sau minoritare în viața economică și socială. Statele semnatare trebuie să depună la Secretariatul General al Consiliului Europei rapoarte periodice referitoare la modul în

care este aplicată Carta. Parlamentul României a adoptat Legea pentru ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare la 24 octombrie 2007, cu referire la limbile vorbite de cele 20 de minorități naționale istorice care fac parte din Consiliul Minorităților Naționale.

Pe parcursul celor două sesiuni ale mesei rotunde, au fost dezbătute: „aplicarea Cartei, domenii de implementare, actori instituționali“ și „cooperarea inter-instituțională pentru o bună implementare și monitorizare“ a Cartei. Au fost prezentate comunicări, urmate de discuții, pe teme privind învățământul, autoritățile administrative și serviciile publice, justiția, mijloacele de comunicare, activitățile și facilitățile culturale, viața economică și socială, schimburile trans-frontaliere. Au fost trecute în revistă: ● principiile pentru realizarea primului ciclu de monitorizare ● rolul instituțiilor guvernamentale în monitorizare ● rolul specialiștilor din mediul academic și al O.N.G.-urilor în cunoașterea, aplicarea și monitorizarea Cartei. Un loc de frunte printre promotorii aplicării prevederilor cuprinse în Cartă revine organizațiilor aparținând minorităților naționale.

Ceea ce a reieșit din concluziile exprimate la sfârșitul celor două sesiuni a fost faptul că: ● în România, procesul ratificării Cartei își urmează cursul în parametri normali ● una dintre preocupările constante ale Consiliului Europei este aceea de a veghea la păstrarea tezaurului cultural reprezentat de limbile regionale sau minoritare ● minoritățile naționale din România apreciază ratificarea Cartei de către Parlamentul României.

IULIA DELEANU

Adunarea generală de alegeri a Asociației Evreilor din România Victime ale Holocaustului

În ziua de 6 aprilie 2008, la sediul JCC București, a avut loc adunarea generală de alegeri a A.E.R.V.H. Președintele Asociației, conf. dr. Otto Adler, a expus, pe scurt, activitatea din ultimii doi ani. Asociația numără 1.400 de membri, dar numărul acestora scade prin decesul foștilor supraviețuitori. S-a păstrat un moment de reculegere pentru cei dispăruți. În continuare s-a discutat despre ajutorul elvețian, despre colaborarea cu comunitățile evreiești din țară, cu conducerea F.C.E.R., cu Departamentul de Asistență Socială și Medicală, cu Forumul B'nai B'rith România. Din păcate, a spus Otto Adler, lipsește „ștafeta“ care să preia, în viitor, misiunea A.E.R.V.H. de păstrare a memoriei Holocaustului. În continuare, vicepreședintele A.E.R.V.H., dr. Liviu Beris, s-a referit la activitatea educațională în rândul elevilor, al tinerilor din România, la conferințele, cărțile editate cu participarea A.E.R.V.H., cu sprijinul Claims Conference.

Au luat cuvântul: scriitorul Oliver Lustig; Iancu Isidor (Dorohoi); ing. Mircea Brătescu (București); arh. A. Streja; O. Fülöp; dna Davidovici; C. Benone (despre necesitatea rememorării Holocaustului); Leonard Zăicescu (nevoia de a se elabora un nou statut și a se face cunoscute prevederile sale); președintele C.E.B., prof. ing. Oly Lazăr; președintele Forumului B'nai B'rith, ing. José

Iacobescu (importanța A.E.R.V.H., ca „flacăra a memoriei“, despre ajutorarea celor nevoiași, despre atragerea tineretului în acțiuni de voluntariat); av. Iulian Sorin (necesitatea unor întruniri mai frecvente, la șase luni, ale membrilor A.E.R.V.H., nevoia unui organ de presă ori acordarea unui spațiu permanent în „Realitatea Evreiască“). La încheierea discuțiilor, a luat cuvântul președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, care a menționat acțiunea de reformare a sistemului de asistență în cadrul F.C.E.R., s-a referit la ajutorul de urgență, la posibilitatea acordării unor compensații pentru evreii originari din Bucovina, a anunțat că se pregătește construcția unui memorial pentru victimele pogromului legionar din ianuarie 1941. A propus să se găsească resurse financiare pentru activitatea A.E.R.V.H.

Adunarea Generală a ales noul Comitet Director și comisia de cenzori, iar conf. dr. Otto Adler a fost numit președinte de onoare al A.E.R.V.H. În funcția de președinte al Asociației a fost ales dr. Liviu Beris, vicepreședinte - Israel Tanner, secretar executiv - Octavian Fülöp, ca membri fiind aleși: dr. Sarina Ionescu, ing. Iancu Tucărman, Marius Geller, Z. Wiener, Oliver Lustig, ing. Fr. Antschel, L. Finkelstein (Iași), V. Nussbaum (Cluj), Isidor Iancu (Dorohoi), B. Calender, prof. ing. Oly Lazăr, președintele C.E.B.

BORIS MARIAN

● 2 aprilie 1933 - s-a născut, lângă Debrețin, scriitorul GYÖRGY KONRAD, militant de seamă pentru drepturile omului.
● 3 aprilie 1958 - a murit, la Viena, poetul THEODOR KRAMER.
● 4 aprilie 1950 - a murit compozitorul KURT WEILL, născut la Dessau (Germania). Creațiile sale îmbină muzica de operă cu cea de cabaret și jazz. A compus muzica pentru un mare spectacol, realizat în 1948, cu prilejul întemeierii Statului Israel.
● 4 aprilie 1944 - s-a născut, la Bad Hall (Austria), scriitorul ROBERT SCHINDEL, distins cu Premiul pentru literatură „Jacob Wassermann“.
● 5 aprilie 1913 - a murit, la Varșovia, povestitorul de expresie ebraică URI NISSAN GNESIN, născut în Ucraina.
● 6 aprilie 1878 - s-a născut, la Berlin, poetul antifascist și revoluționar ERICH MÜHSAM. A fost ucis în 1938, în lagărul de la Oranienburg. A scris piese satirice, memorii, versuri.
● 6-7 aprilie 2008 - 105 ani de la sângerosul pogrom antievreiesc care a avut loc la Chișinău. S-au înregistrat zeci de morți, sute de răniți și un mare număr de locuințe și magazine distruse.

● 7 aprilie 2008 - 100 de ani de la nașterea (Cluj, 1908) Rabinului MOȘE CARMILLY-WEINBERGER. A fost prim-rabin la Cluj. Este autorul volumelor *Istoria evreilor din Transilvania* (1994) și *Drumul vieții* (1996).
● 10 aprilie 1913 - s-a născut scriitorul STEFAN HEYM. În 1933, a părăsit Germania din cauza persecuțiilor naziste. În 1952, s-a întors, stabilindu-se în fosta R.D.G. În romanele sale adoptă o poziție critică față de regimurile totalitare.

ANIVERSĂRILE ȘI COMEMORĂRILE LUNII APRILIE

● 13 aprilie 1903 - a murit, la Meron, MORITZ LAZARUS, unul dintre fondatorii psihologiei comparate.
● 13 aprilie 1963 - s-a născut, la Baku, marele maestru internațional de șah GARRI KASPAROV (Garik Weinstein). A fost campion al U.R.S.S. și campion mondial. A început să joace șah la vârsta de 5 ani.
● 16 aprilie 1878 - s-a născut, la București, muzicianul AVRAM LEVI IVELA. Cele mai importante creații ale sale sunt cele liturgice.
● 16 aprilie 1973 - a murit, în Israel, dirijorul ISTVAN KERTESZ, fost director muzical al Operei din Köln.
● 19 aprilie 1943 - a început răscoala din

Ghetoul Varșoviei, care a constituit una dintre cele mai eroice pagini ale rezistenței evreilor împotriva nazismului.

● 21 aprilie 1781 - s-a născut, la Aachen, compozitorul și dirijorul LEO BLECH.

● 21 aprilie 1863 - s-a născut, la Craiova, reputatul librar și editor MOISE WINDWAR. A lucrat un timp la cunoscuta librărie „Samitca“ din Bănie.

● 22 aprilie 1863 - a murit, la Hamburg, magistratul GABRIEL RIESSER, militant pentru emanciparea evreilor germani. A editat publicațiile „Evreul“ și „Scrisori evreiești“. A fost vicepreședinte al Parlamentului din Frankfurt.

● 22 aprilie 1913 - s-a născut, la Craiova, caricaturistul și graficianul EUGEN TARU. A ilustrat cărțile unui mare număr de scriitori români și străini. În 1952, a fost distins cu Premiul de Stat.

● 23 aprilie 1913 - s-a născut, la Arad, traducătorul poliglot EMERICH DEUTSCH. A tradus din opera lui Stefan Zweig, Lion Feuchtwanger, Ferenc Molnar etc.

● 23 aprilie 2008 - împlinște 50 de ani (n. la București, 1958) regizorul de film RADU MIHĂILEANU. Filmul său *Trenul vieții* (coproducție) s-a bucurat de un deosebit succes.

● 24 aprilie 1947 - s-a născut, în S.U.A., chimistul ROGER KORNBERG. În 2006, a fost distins cu Premiul Nobel pentru cercetările sale în domeniul geneticii.

SIEGFRIED WOLF

În ambianța rafinat aristocratică a Muzeului de Artă Veche „Dumitru Minovici“, cu lumina prefiată prin vitraliile ferestrelor, înconjurați de obiecte de artă și instalații în piese de mobilier autentic, stau de vorbă doi oameni de cultură, aparținând ambii, generației (încă) tinere. Telemfizion este Horia Roman Patapievici, găzduit aici, în fiecare seară de joi, împreună cu emisiunea dumisale „Înapoi la argument“. Aș zice că moderatorul

talk-show-ului „s-a asortat“ la cadrul scenografic: morgă, aer superior, profesoral, ba chiar și papionul domnesc preluat (ce înduioșător!) de la omul politic Ion Rațiu. Invitatul emisiunii este de astă dată cineastul Alexandru Solomon. Un tânăr care, la cei 41 de ani (deci deloc departe de vârsta moderatorului) arată ca un tinerel sfios, blocat de emoție, aflat la examen în fața unui profesor sever. Deși regizorul se prezintă la apel cu o biografie artistică, absolut intimidantă chiar și pentru examinator: unsprezece filme, fiecare din ele răsplătite cu importante premii internaționale și naționale. Ei bine, te întrebi de ce regizorul și opera sa sunt atât de puțin cunoscute? De ce s-a vorbit, până mai deunăzi, atât de rar despre el? Sigur, se știe că este fiul unui cuplu de valoroși creatori - pictorița Yvonne Hassan și scriitorul Petre Solomon, dar numele părinților apasă uneori greu pe umerii urmașilor. Nu este deloc cazul. Regizorul a pășit de la bun început pe dreptul în zona scurt metrajului - documentar sau artistic. Numai că, unde mai pot fi văzute astăzi aceste producții? La cinema nu mai rulează, ca pe vremuri, „în completare“, iar televiziunile se zgârcesc cu programarea lor. Cum să nu înțelegi suspinul autorului: „Filmele minunate care îmi sunt atât de dragi, dar pe care nu le-a văzut mai nimeni“. A trebuit să izbutească „Războiul pe calea undelor“ - documentarul său de lung metraj despre postul de radio „Europa liberă“ - ca numele lui Alexandru Solomon să-și capete rezonanța meritată, filmul să circule pe marile ecrane și să ajungă și la televizor. Doar că pentru realizarea

acestuia au fost necesare nu doar talentul și strădania îndelungată a echipei, ci și fondurile (banii, iarăși banii!) puse cap la cap de mai mulți sponsori internaționali. Alexandru Solomon se consacră, dintr-o dată, ca unul dintre cei mai doriți și serioși croniciari cinematografici ai „clipii“ istorice, o „clipă“ vitează, tragică, iluminată, aventuroasă - spuneți-i cum vreți. Dintr-o dată, celebritatea îl încuraja și din afara cercurii inițiatilor, al breslei, al amicilor și, desigur, și al inamicilor.

Și atunci, de ce atâta modestie și sfială, de ce vocea atât de mică, aproape șoptită cu care răspundea întrebărilor realizatorului emisiunii? Sigur, Horia Roman Patapievici - o „floricică elitistă rară“ printre moderatorii acestei arte plebeice care este televiziunea, de te și miri că a acceptat să cocheteze cu ea! - își construise aproape actoricește superioritatea unui dascăl ce-și seminarizează discipolul. Cu capul ițit între două lucrări sculptate în marmură - un leu cu botul căscat amenințător și un tors de femeie, cu un zămbet rece-amabil pe chip, fizicianul-filosof își ascultă invitatul ca la lecție, poftindu-l să-și prezinte filmele. I-a făcut un serviciu. Pentru că altfel, firea evident timidă și reținerea delicată a acestuia nu l-ar fi îmboldit, poate, să facă o asemenea expunere din care reieșea clar, oricât de sfidnică și concentrată îi era vorbirea, ce arie largă a atacat regizorul. Și cât de importante îi sunt filmele pentru cultura și societatea românească, dar nu mai puțin și pentru relieful fermității intelectuale evreiești care a vitalizat-o nu o dată. Se vedea clar și care din filme i-au trezit interesul special domnului Patapievici. „Via regis“, de pildă, un interviu luat în 1996 ex-regelui Mihai (după o idee a colegului cineast Vivi Drăgan) în care s-a vorbit cu respect despre viața modestă, aproape precară, pe care a dus-o Casa regală în exil, despre munca fizică din care a trebuit să se trăiască, rudele monarhice europene neîntinzându-i mâna la nevoie. Sau documentarul „Marele jaf comunist“, realizat pe urmele filmului-reconstituire de la sfârșitul anilor '50, făcut de Virgil Calotescu la comanda securității. Mi-am notat în goană fragmente din dialogul Patapievici-Solomon: H.R.P.: „A fost adevărat? Înscenare? Toți erau inteligenți, cultivați și... nomenclaturisti. Și toți evrei“. A.S.: „Nu aveau altă ieșire, s-a spus. Erau prinși în mângăna securității“. H.R.P.: „Un gest idiot“. A.S.: „De aceea am lăsat filmul deschis. Nu se știe adevărul nici acum“.

În schimb, „Omul cu 1000 de ochi“, film despre Iosif Berman, fotoreporterul de geniu, care a păstrat pe poze imaginea României citadine și rurale a anilor 1925-1938, pe îmbogățirii și sărmanii vremii, folclorul splendid al țării, a luminat ecranul și chipul moderatorului. Și sigur, ne-a întristat pe toți când regizorul a amintit că Berman a murit la 46 de ani, de inimă rea: fusese dat afară din presă, din cauza originii sale evreiești.

Despre filmografia lui Alexandru Solomon nu se poate scrie într-o cronică de televiziune: nu încap. Riști să greșești prin omisiuni nepermise. Trec doar în zbor peste „Fazele exilului“, film consacrat lui Caragiale, cel care a pășit țara, instalându-se în Germania, ostenit de sistemul bolnav și corupt din România acelor ani; sau peste „Avangardisti“, mișcarea șocant-contestatară, inovatoare și revigorantă care a zdruncinat inerțiile artistice ale vremii și care a fost alcătuită mai ales din „elemente alogene“. „Numai că pe urmă Maxy s-a convertit la marxism“, înțeapă H.R. Patapievici. Ce să-i faci, fiecare cu iluziile lui: cu vremea, cam toate se destramă... Rămâne doar ceea ce creează talentul adevărat, strădania onestă și o minimă moralitate.

SANDA FAUR